

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 10.

ZATERDAG 10 MAART 1923.

Foto Joh. A. Bakhuis.

AAN DEN RAND VAN DEN AMERSFOORTSCHEN BERG.

bij elkaar. Ten slotte zei Jessica op harden toon: „Wat moeten we doen, Aloysius?” „Wij kunnen niets doen,” antwoordde hij. „Wij moeten blijven betalen en betalen, tot —” „Tot wat?” ☒ Hij zweeg enkele oogenblikken. Toen zei hij: „Als Aaron eens onverwachts stierf, wat zou dat makkelijk zijn, Jessica.” ☒ Hun oogen ontmoetten elkaar en hij zag, dat dezelfde gedachte bij haar was opgekomen. „De menschen sterven aan allerlei oorzaken. Hartaandoening, beroerte, hartverlamming, allemaal natuurlijke oorzaken — veronderstel, dat hij aan een natuurlijke oorzaak stierf,” voegde hij er fluisterend bij. „Wat dan nog. Een man minder op de wereld.” „En verscheiden duizenden Ponden in onze zakken, die, zooals de zaak nu staat, eruit zullen moeten komen.” „Het zou wel de moeite waard zijn.” „Zeker. Vergeet niet, dat wij, zolang hij leeft, voorbereid moeten zijn op herhalingen van zulke bezoeken als wij nu gehad hebben.” ☒ Intusschen liep het onderwerp van hun gesprek aan hen te denken. Jessica! Hij had haar altijd bewonderd, maar nu had zij hem betooverd. Als hij haar en Stapleton in zijn macht had, was hem alles mogelijk. Maar hoe moest hij dat aanleggen? Als hij eens probeerde Mervyn-Robertson op te sporen. Hij wist, dat de man niet dood was. Het laatst, dat hij van hem gehoord had, zat hij leelijk in de penarie, en iemand van zijn slag, die eenmaal aan lager wal geraakt is, blijft daar meestal tot zijn dood. Als hij hem vinden kon zou hij een goed gebruik van zijn bestaan kunnen maken. Dan was daar Cora Hartsilver. Als twee zulke vrouwen elkaar haten, moet er den een of anderen dag iets gebeuren. En Jessica had meer vijanden. Met een beetje tact, een beetje slimheid. . . . ☒ Hij wandelde het park door. Onder de bezoekers, die in mooie auto's voorbijreden, herkende hij heel wat van zijn cliënten. Hij glimlachte. Wie zou denken, dat ze geen cent ter wereld zouden hebben, als ze mij moesten betalen wat ze me schuldig zijn. En toch zijn er menschen, die ze benijden. winkeliers, die ze crediet geven — voor groote bedragen misschien. O! wat zijn de lui toch dom! Hier in Londen behoeft men slechts piekfijn gekleed te gaan in een costuum, dat men niet betaald heeft, een dure auto te huren en zeggen dat het je eigen auto is en in goede kringen te verkeereren, en iedereen buigt voor je en loopt je achterna. Zie maar eens naar Stapleton en Archie la Planta en zoovele anderen — om nog niet eens te spreken van Jessica. ☒ Jessica!

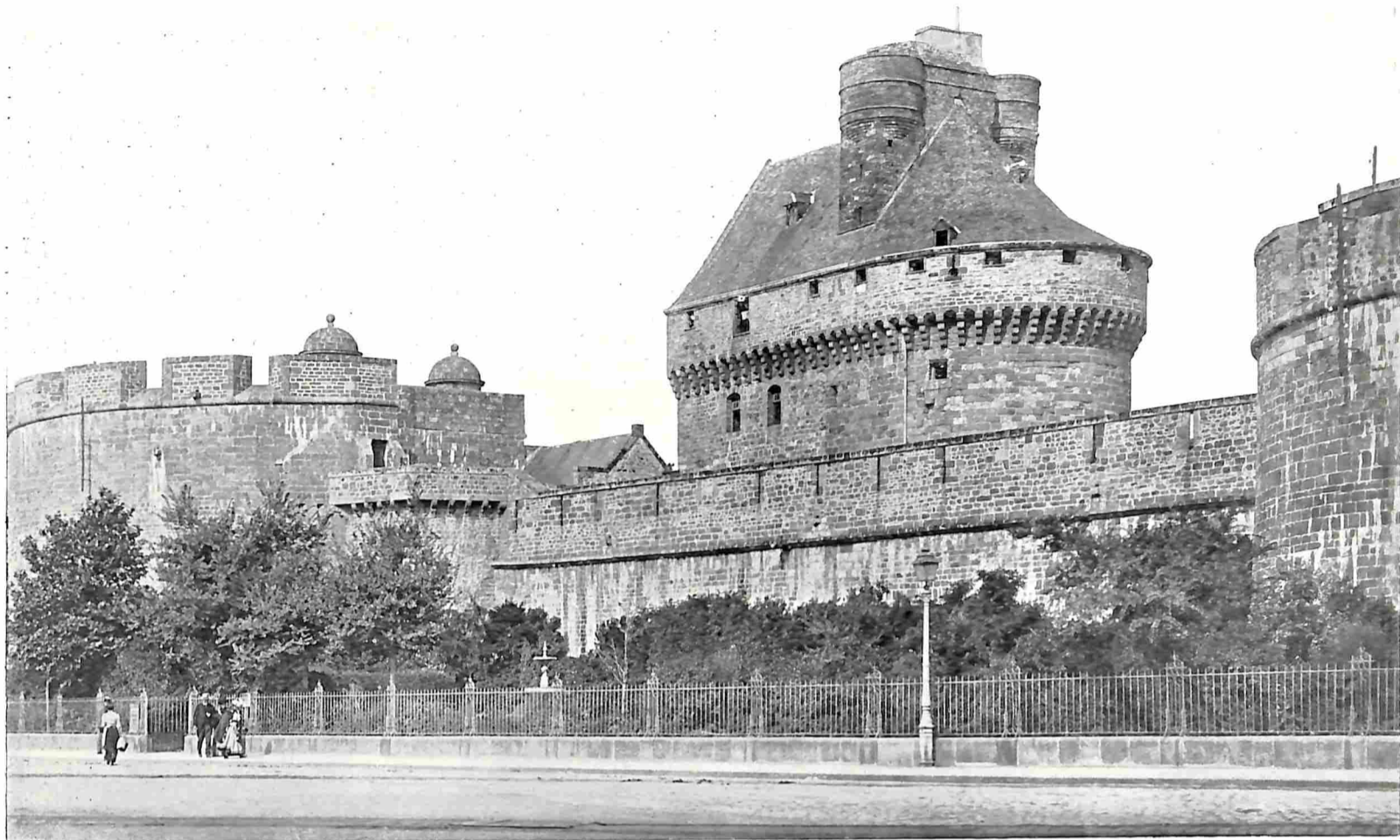
TWAALFDE HOOFDSTUK.

YOOHA'S VOORGEVOEL.

Intusschen groeide Yootha's liefde voor Kapitein Preston steeds. Zij die vroeger zoo vaak uit de hoogte gesproken had over liefde en al dien „onzin”, deed nu haar best te weten te komen wat hij van plan was te doen en hoe hij gewoonlijk zijn tijd doorbracht, zoodat zij hem herhaaldelijk „toevallig” ontmoette. En Preston zijnerzijds voelde zich steeds meer tot Yootha aangetrokken. Aanvankelijk had hij de meeste belangstelling gevoeld voor Mrs. Hartsilver, maar nu was dit anders. Het goedige, opgewekte, karakter van het meisje, haar persoonlijkheid, haar temperament, dit alles oefende een groote aantrekkingskracht op hem uit. ☒ Dienzelfden middag waarop Stapleton en Jessica zulk onaangenaam bezoek hadden gehad, brachten Preston en Yootha op de rivier door. Hijzelf had een woonschip dicht bij Maidenhead. Maar zij gaven er de voorkeur aan naar Pangbourne te gaan, waar 't rustiger was. Het was een verrukkelijke dag. Geen ander geluid dan lieflijk vogelgezang verbrak de heerlijke stilte. De lucht was zwoel, alsof een onweer dreigde. ☒ „Wat een geluk toch dat ik toen bij Ritz ben gaan lunchen dien dag toen La Planta ons inviteerde,” zei Preston plotseling. „Ik wou eerst niet, maar nu ben ik er blij om”. „Waarom?” vroeg zij, hem aanzien. Ze zag er bekoorlijk uit met haar grooten hoed en haar roei-costuum dat haar fraaie vormen voordeelig deed uitkomen. „Ach, zoo maar,” zei hij onhandig. „Dat was de eerste keer, dat ik u gezien heb, als ge 't u herinnert.” Of zij 't zich herinnerde! Kon zij 't ooit vergeten? Dat dacht zij. Maar overluid zei ze op onverschilligen toon: „Inderdaad. En ook de eerste keer, dat u Jessica ontmoette, niet waar?” ☒ Hij maakte een ongeduldige beweging. „Herinner mij daar alstublieft niet aan. Iedere keer als ik aan die vrouw denk, voel ik me kwaad worden!” „Dien dag,” vervolgde Yootha, „hadt u alleen oogen voor Cora. U houdt toch van Cora?” „Zeker houd ik van haar, zij 't ook niet zooveel als

u. Wie zou haar geen goede vrouw vinden?” „Ik ben blij, dat u zoo over haar denkt. Ik vind haar de beste vrouw ter wereld. Ik heb altijd van haar gehouden en ik houd nog dolveel van haar. Ze is zoo echt, zoo absoluut oprecht. Haar man hebt u, geloof ik, niet gekend?” „Neen — gelukkig”. „Waarom gelukkig?” „Naar wat ik van hem gehoord heb, moet hij een onmogelijk mensch zijn geweest. Was zij ongelukkig met hem?” „Zeer. Ze hadden nooit moeten trouwen. Ik voor mij, had een hekel aan hem. Hij was egoïstisch, zelf-ingenomen, in één woord een poen. Ik moest eigenlijk geen kwaad spreken van een doode. Maar ik kan er niets aan doen. Hij was een ellendig mensch. Ik ben zeker dat u ook zoo over hem zou denken, als u hem gekend had.” ☒ Hun oogen ontmoetten elkaar. Yootha lachte. Onwillekeurig lachte Preston ook. „Waar zitten we nu om te lachen?” vroeg zij plotseling, blozend. „Ik weet 't niet,” zei hij. „Ik denk, dat ik lach, omdat ik mij zoo gelukkig voel.” „Werkelijk?” zei ze en keek hem met haar groote oogen aan. „Ja”, zei hij en schoof dichter naar haar toe. Hij wilde wat zeggen, maar haar nabijheid verwarde hem; hij wist niet hoe te beginnen. ☒ Op dat oogenblik viel een regendroppeel op de boot. Zonder dat zij 't gemerkt hadden, was de lucht betrokken. Zware regendroppels vielen neer, toen schoot plotseling een felle bliksemflits door de lucht en een zware donderslag volgde. Haastig wierp Preston zijn jas over de dunne kleeding van zijn gezellin en trok de boot onder de geringe beschutting die eenige boomen aanboden. Maar voortdurend nam de bui in hevigheid toe. De bliksem was niet van de lucht, de regen gutste neer en een kille wind droeg er het zijne toe bij om den toestand te verergeren. Yootha verdroeg dit alles glimlachend; alleen toonde zij bezorgdheid, omdat hij zoo doornat werd. ☒ Het werd een gedenkwaardige storm; een dag, dien Preston en Yootha nooit zouden vergeten, want hij overbrugde den afstand, die ze nog scheidde, en toen zij 's avonds in een auto, die Preston met de grootste moeite had weten te bemachtigen, huiswaarts keerden, waren ze zoo goed als verloofd. ☒ Toen Preston den volgenden dag de gebeurtenissen van dien middag overdacht, moest hij glimlachen. Had iemand hem dien morgen gezegd dat hij zich binnen vier-en-twintig uur zou verloven, dan had hij hem uitgelachen. Maar zooals zoo vaak, was het schijnbaar onmogelijke gebeurd. ☒ Hij voelde zich gelukkig. Zeer gelukkig. Ook vroeger had hij wel meisjes ontmoet, met wie hij dacht een gelukkig huwelijksleven te kunnen hebben, maar hij had zich nooit zeker genoeg gevoeld om ze te vragen. Nu was hij er den hemel dankbaar voor, want hij voelde, dat de eenige vrouw, die hij werkelijk als de zijne wilde hebben, Yootha Hagerston was. ☒ Den volgenden middag zagen zij elkaar weer. Hij had haar gevraagd op zijn kamers thee te komen drinken en zij had dadelijk aangenomen. „Mijn lieveling!” riep hij uit en sloot haar in zijn armen. „Als je wist hoe gelukkig je mij gemaakt hebt, hoe ik al lang naar je verlangd heb —” ☒ Hij zweeg, want Yootha lag snikkend in zijn armen en hield hem vast alsof zij bang was hem los te laten. „Wat is er? Wat scheelt je?” vroeg hij, haar gelaat opheffend en haar in de oogen kijkend. „Waarom schrei je, Yootha?” En toen begreep hij, dat zij weende van geluk. ☒ „Slechts voor één ding ben ik bevreesd, Charlie”, zei ze even later, „en dat is, dat er iets tusschen ons komt — iets dat ons belet te trouwen. Ik weet niet waarom, maar ik heb een voorgevoel — och, ik kan 't niet uitleggen, ik weet niet wat het is, ik weet ternauwernood wat ik zeg, zoo gelukkig, zoo heelemaal gelukkig ben ik. Maar kunnen we ons huwelijk niet bespoedigen? Ik wil geen dag, geen uur langer wachten, dan strikt noodig is. Het leven is zoo onzeker, en er gebeuren soms zulke onvoorziene dingen. Zeg, Charlie, moeten we nu bepaald Donderdagavond naar dat bal gaan?” „In Albert Hall? Ik vrees van wel, lieveling, want je weet, dat we met een heel clubje zouden gaan. Wil je liever niet gaan? Ik dacht dat je er je zoo op verheugde?” „Dat deed ik ook, doch nu zou ik liever niet gaan. Maar als jij gaat, ga ik natuurlijk ook. Ik zal echter blij zijn als 't voorbij is. Ik weet niet waarom, maar de gedachte aan dat bal verontrust me. Dat deed 't niet voor wij verloofd waren.” ☒ Het gelukte Preston spoedig haar gerust te stellen. Zij was opgewonden, nerveus, dat was alles. „Wat kan iemand overkomen op een bal in Albert Hall”, riep hij lachend uit. Hij had het er in Frankrijk al in gevaarlijker toestanden goed afgebracht.

(Wordt vervolgd).

HET KASTEEL VAN ST. MALO, GROOTENDEELS GEBOUWD DOOR HERTOG FRANS II EN ZIJN DOCHTER ANNA IN DE VIJFTIENDE EEUW.

IN BRETAGNE.

DE SMARAGDKUST.

BRETAGNE... wie denkt er bij dit woord niet onwillekeurig aan een barre, gevaarlijke kust met hoge, woeste rotsmuren, waartegen de Oceangolven bruisend klotsen; aan een dor en droog land welks bodem van steen en zand niet bij machte is zijn armelijke bevolking te voeden; aan sombere, bijgeloovige mensen, vol wantrouwen tegenover een wereld waarin wij ons thuis gevoelen... Zulke streken zijn er in dat land van mysticisme en van geestelijke onmondigheid, van de uiterste punt van Finistère af tot aan de monding der Loire. Maar er zijn andere streken die een heel tegenovergesteld karakter dragen, die vriendelijk en vruchtbaar zijn, en welker kusten, ondanks rotsen op het land en in het water, getooid zijn met een aan verscheidenheid rijke bekoring. Zulk een streek is die welke ik *La Bretagne riante* heb hooren noemen, omdat de natuur er overal u toelacht en het vele dat er menschenwerk is, uit onzen tijd en uit ver, heel ver achter ons liggende eeuwen, dien lach niet verstoort. Daar draagt de kust den poëtischen naam van *Côte d'Emeraude*, omdat de zee er een smaragdgroene kleur bezit, die zij dankt aan den overvloed van zeewier, waarmee de zeebodem is begroeid. Het land lijkt een voortzetting te zijn van het aangrenzende Normandië, vermaard om zijn vette weiden en appelboomgaarden, die hier, in een minder bevolkte en minder vruchtdragende streek, ook overal voorkomen waar de rotsbodem er plaats voor overlaat. Zoo zijn er alle achtergronden, dichtbij of ver af, met wollig groen afgesloten, door hoog of laag geboomte, of door de golvingen van een begrasden bodem. En daarbij komt nog, dat, onder den invloed van den golfstroom, het klimaat aan de kust zoo zacht is, dat de vijgenboom, de aloë, de myrten en camelia's er in open grond gekweekt worden, dat de bloemen er het geheele jaar bloeien en dat het er bijna nooit vriest, wat deze kust met die bij Nice kan doen vergelijken. Dat in zulk een streek de menschen er tevreden en welvarend uitzien, dat zij vriendelijk en voorkomend zijn... wie zou het anders kunnen verwachten? ☞ Het natuurlijk, tevens het historisch centrum van dit kustland vormt de tot een ruime binnenbaai uitgedijde monding der rivier *La Rance*, op welker beide oeverpunten tegenover elkaar twee

steden liggen, die onderling zóó in karakter verschillen, dat men ze door een zee van elkaar gescheiden zou kunnen denken. ☞ Dinard, of beter Dinard-Saint-Enogat (want de beide plaatsjes zijn tot ééne gemeente vereenigd), op de westelijke punt, is een mondaine badplaats, bij de Parijzenaars al even hoog aangeschreven als Deauville, als Biarritz, als Nice, als Cannes; het biedt ook voor toeristen die het nu juist niet om „wereldschheid" te doen is, het voordeel dat het ligt midden in een streek vol afwisselend natuurschoon, geheel verschillend van hetgeen de bekoring dezer laatstgenoemden is; aan een kust, naar rechts en naar links als 't ware bezaaid met natuurlijke beschutte stranden, waarvan hier en daar voor den aanleg van kleinere badplaatsen is partij getrokken. In Dinard zelf — een echt modern weeldestadje, in nauwelijks een halve eeuw gegroeid uit een onaanzienlijk visschersdorp — een wereldsch leven van chic en elegance, dat zich tentoon spreidt in tal van villa's en landhuizen, mooi gelegen op en tegen de rotsen, in tuinen van groen en bloemen, aan sierlijke, lommerrijke lanen; dat zich opzichtig uitstalt in palaces en casino's. De winkels getuigen ervan, want zij zijn opgevuld met even kostbare zaken als die in de Rue de la Paix, in de Rue Royale en op den boulevard Haussmann; en op het groote strand, dat in een halven cirkel wordt omvat door de Pointe de Dinard ter eene en de Pointe de la Malouine ter andere zijde, zien wij des morgens al op het eerste baduur een mondain gedoe, dat aanduidt hoe sterk „Tout Paris" hier is vertegenwoordigd. ☞ Curieus als tegenstelling met het luchtige, breeduitgebouwde Dinard, ligt er tegenover, op den rechteroever van de vesting, Saint-Malo, stram gevat in hooge zware muren, die het geheel omklemmen. Dit doet zich, met zijn nauwe, kronkelende straten en bekrompen pleintjes, zijn pittoreske huisjes uit de 16e en 17e eeuw en de fraai voornamen *hôtels* der groote reeders uit den bloeitijd der stad, voor als een karaktervol overblijfsel van een vervlogen tijdperk van glorie, land, waaraan het nu door een breeden dijk is verbonden, toen tot vluchtplaats diende aan de stichters ervan, die zich in de 9e eeuw er op vestigden. ☞ Nergens kan men van de typische oudheid van deze stad een beter beeld krijgen, dan

bij een wandeling op de vestingwallen, waarover men door een open gang (*chemin de ronde*) geheel de stad kan omloopen. Maar bij die wandeling genieten wij niet alleen van de stad zelve, wij doen het ook van geheel de omgeving. Toch, men heeft er van verschillende punten de meest afwisselende uitzichten, nu eens op de zee en de kust naar het Oosten toe, dan op de baai aan welker overzijde Dinard er zoo vriendelijk uitziet, verder over de havenbassins beneden ons naar het aangrenzende Saint-Servan, dat, hoewel uitgestrekter in oppervlak, toch niet veel meer is dan een voorstad van Saint-Malo, en eindelijk op het dieper naar binnen gelegen landschap van *La Vicomté*, welks voorsprong de kronkelingen van de *Rance* landinwaarts verbergt.

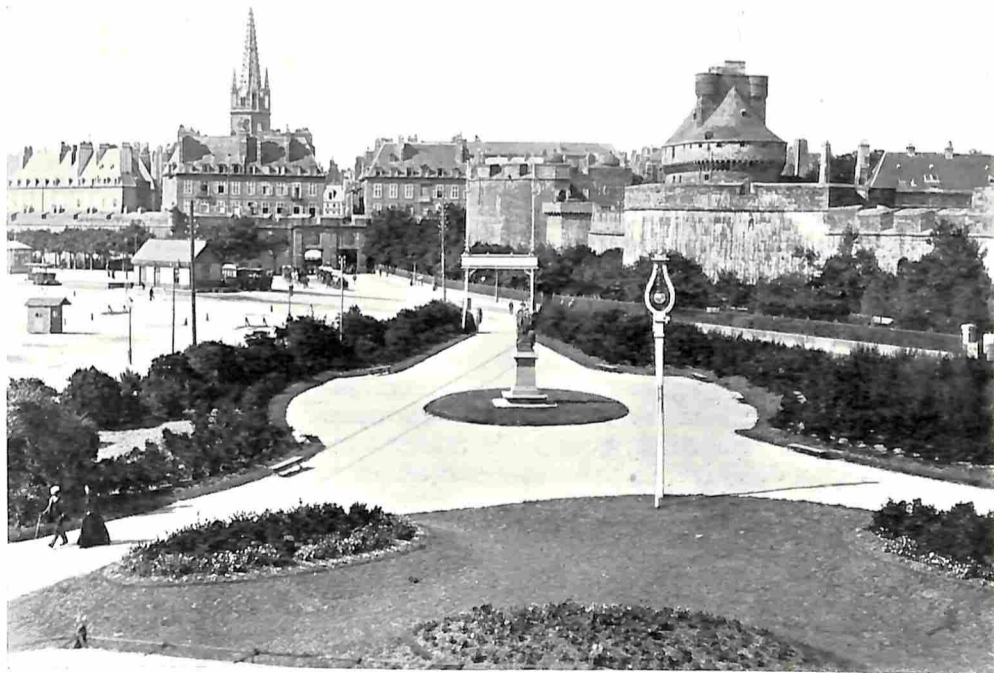
De rotsbodem van Saint-Malo heeft naar de zeezijde geduchte uitloopers, die nu eens tot wandelplaatsen aan de bewoners dienen, dan weer door de zee er van gescheiden zijn en zich als zware zelfstandige rotsen voordoen. Op een dezer, de *Grand Bey*, is het graf van Chateaubriand. De verschillen in waterhoogten, gevolgen der getijden, die wij hier waarnemen, zijn hoogst eigenaardig wegens de samenwerking van den Oceaan en het Kanaal. Gewoonlijk bedragen zij 7 of 8 meters, maar zij stijgen wel eens tot 15 meters; dit maakt dat de onmiddellijke omgeving der steden voortdurend van aanzien verandert. Een gevolg ervan is dat de open haven van Saint-Malo (dat bovendien nog twee afgesloten binnenhavens bezit) bij laag water geheel droog valt, terwijl zij bij hoog water een diepte van 9 en meer meters heeft. Door deze snel elkaar opvolgende verschillen in den waterstand veranderen de aanlegplaatsen der booten telkens, zoowel te Saint-Malo als te Dinard, en het vrij drukke verkeer met stoombooten en motorbootjes (*bacs* en *vedettes* genaamd) tusschen beide steden vertoont allerlei verrassende afwisselingen. De beweging op het water is hier altijd-door zeer levendig, zoowel door de pleziervaart waaraan in het seizoen veel wordt gedaan, als door het groote scheepvaartverkeer van Saint-Malo en het daarachter gelegen Saint-Servan; terwijl nog bovendien verschillende stoomvaartmaatschappijen meerdere gelegenheden tot het maken van uitstapjes aanbieden. Een van de meest gezochte dier uitstapjes is een boottocht in westelijke richting naar *Cap Fréhel*, een ver in zee uitstekend rotsgevaarte, dat, naakt en stijl uit de zee opstijgend, een hierheen overgeplant stuk van het ruwe, dorre Bretagne lijkt. Die romantische muur van grillige steenblokken met sombere hopen maakt een eind aan een boottochtje langs een der bekoorlijkste kuststreken aan het Kanaal. Daar liggen, te beginnen met Saint-Enogat, een reeks aardige badstrandjes, waarvan de voornaamste zijn: Saint-Lunaire, Saint-Briac en Saint-Cast, welk laatste zich bescheiden in de schaduw van *Cap Fréhel* verschuilt. Zoo'n

zeetocht is ondanks wind en golfslag, zelfs ondanks zeeziekte, een ware verkwikking, en niets is beter geschikt om de verrassende verscheidenheid der kust met zandige inhammen en rotsige uitloopers, waarachter het land zich in een groenende heerlijkheid ontplooit, waar te nemen met bewonderend oog. In oostelijke richting van Saint-Malo biedt de kust eveneens verlerlei verrassingen van natuurschoon. Daar volgen ook, te beginnen met het strand naast de stad en voortgezet met Paramé en Rothéneuf, aardige badplaatsjes elkaar op tot Cancale, vermaard om z'n oesterkweekerijen en welks baai kan gelden als het voorportaal van die van den Mont-Saint-Michel. Wij zien er, in de haast altijd schemerige verte, dat mystieke monument van steen en groen breeduit rusten op het vlak van den onmetelijken zee-inham. En zelfs zoo, hoewel wij niets van de details van dat prachtstuk van kunst, tegelijk een grillig natuur-phenomeen, kunnen waarnemen, imponeert die vreemdsoortige pyramide, te meer, omdat de verbinding ervan met het land voor ons verborgen blijft en het schijnt alsof zij daar alleen staat, los van de

GEZICHT BIJ EB, VAN DE GRAND BEY OP ST. MALO.

wereld, als een versteende droom uit een heel ver verleden. De schoonheid van het binnenland hier kunnen wij niet beter genieten dan door Dinan te bezoeken en van daar de *Rance* af te varen. Dinan, voor het overgrootste deel besloten binnen vestingmuren met torens die uit de middeleeuwen dagteekenen, bezit, ondanks veel wat er modern uitziet, nog een eerbiedwaardige nalatenschap van historisch schoon. Als de grootste curiositeit geldt de smalle, zacht kronkelende, steile *Rue de Jerzual*, wat zij wel verdient om hare oude bretonsche huisjes met vooruitstekende verdiepingen, kleine vensters en puntige daken, maar vooral om de historische poort (*Porte de Jerzual*), een lange doorgang in een hoogen, met gras en mos begroeiden muur, die eens deel uitmaakte van den ouden vestingmantel der stad. De naaste omgeving van Dinan is een vriendelijk groen landschap met hoogten en laagten, met weiden en boomgaarden, met heel oude slotruïnen en met hooge, roodbruine rotsmuren die er niets woest uitzien, want zij zijn door heesters overdekt. Daardoor kronkelt stroomopwaarts de *Rance*, die Dinan met een breeden bocht aan den buitenkant raakt, als een kalm landelijk riviertje. Stroomafwaarts echter is zij tot een vaarwater voor kleinere stoombooten en vrachtschuiten gemaakt, wat toch hare schoonheid niet heeft gedeerd en tegelijk aan de toeristen de gelegenheid biedt de schilderachtigheid te genieten van het land dat zij grillig kronkelend en met onverwachte verbredingen en versmallingen doorloopt. De verrassingen zijn vele op den waterweg van Dinan naar den riviermond; oneindige vergezichten en dichte oerwouden, rotspartijen en meren, waartusschen dorpjes, ruïnen en kasteelen... tot eindelijk, na een paar uren varens, de baai van Saint-Malo met haar overstelpend afwisselende omgeving van huizen en natuurschoon, van havens en granietsmuren, in haar midden het vrije uitzicht op de zee voor ons opent, en het water weer die mooie, eigenaardig groene kleur aanneemt, waaraan deze kuststreek haar poëtischen naam ontleent: *La Côte d'Emeraude*! CH. SNABILIÉ.

ST. MALO, DE PORTE ST. VINCENT EN HET KASTEEL, GEZIEN VAN HET CASINO.

Legende van den Mont St. Michel.

MISSCHIEN zijn er lezers en lezeressen van „Buiten” die, na kennis genomen te hebben van den inhoud van het artikel in 't nummer van 17 Februari, j.l., gewijd aan den Mont St. Michel, ook belang stellen in de oude Normandische legende, aan dezen berg verbonden. St. Michaël, de voornaamste der drie Aartsengelen en, na St. Joris, de meest bekende der ruim veertig Draakheiligen, door Abraham à Santa Clara „de eerste soldaat” genoemd, stichtte zich te midden der golven deze verheven woning, ten einde zich aldus te beveiligen tegen de listen en aanslagen van den duivel. Daar hij nochtans beducht was dat de booze hem te na zou komen, omringde hij zijn domein door zandvlakten, welke nog verraderlijker waren dan de zee. De duivel, die aan de kust een eenvoudige hut bewoonde, bezat daar vruchtbare akkers, welke hem ruimschoots opbrengst gaven, terwijl de heilige daarboven in armoede en ontbering leefde. Na eenige jaren zich van voedsel te hebben moeten onthouden, verlangde Michaël naar een andere levenswijze en trachtte, om daartoe te geraken, een overeenkomst te sluiten met den duivel. Terwijl deze op zekeren keer voor zijn woning den maaltijd zat te gebruiken, treedt de heilige op hem toe en stelt hem voor, zijn akkers voor hem te bewerken en dan later de opbrengst zamen te deelen. De duivel, die den arbeid schuwt, neemt het aanbod gaarne aan, waarna Michaël hem nog de vraag stelt, welk deel van den oogst hij voor zich begeert, n.l. hetgeen boven of hetgeen onder den grond groeit. De duivel meent verstandig te doen door het eerste te kiezen. Eenige maanden later staan de akkers begroeid met wortelen, uien, schorseneeren, rapen en andere producten, waarvan hetgeen boven den grond groeit, als voedsel voor den mensch waardeloos is. De duivel ont-

ving, ingevolge de afspraak, niets en hij wilde de overeenkomst dan ook verbreken, maar de heilige weet hem te bewegen een volgenden oogst af te wachten, van welken dan aan den duivel zal toekomen al wat onder den grond groeit. Nu zaaide Michaël koren, erwten enz. zoodat ook van dien oogst den duivel zijn deel zal ontgaan, die nu zelf het werk wederom ter hand neemt, doof voor allerlei nieuwe beloften van de zijde van zijn buurman. Toen deze in den oogsttijd uit zijn hoog verblijf den duivel gadesloeg, terwijl deze bezig was zijn veldvruchten binnen te halen, besloot hij zich op hem te wreken. Hij noodigde hem op zekeren dag ten eten, onder voorwendsel dat er in het hart van den satan geen wrok zou blijven bestaan jegens diens buurman, die hem tot tweemaal zoo gedupeerd had. Toen de tafel aangericht was, voorzien van keur van spijzen en dranken, ging de duivel zich dermate aan een en ander te buiten, dat hij geheel onbekwaam werd, waarover Michaël zich zoozeer verontwaardigd betoonde dat hij hem de deur uitjoeg niet slechts, maar hem een schop in den rug gaf, zoodat hij als een bal door de lucht vloog en terecht kwam bij de stad Mortain in Normandië. Zijn horens en zijn klauwen drongen diep in de rots, en de indrukken er van bewaren nog altijd de herinnering aan den val van Satan. Nadat deze kreupel en verminkt was opgestaan, vertrok hij naar een ver land, zijn akkers aan zijn vijand overlatend, daar hij wel

inzag dat hij toch altijd het onderspit zou delven in den al te ongelijken strijd met Michaël, den Beschermeilige van Normandië.
F. W. DRIJVER.

EEN TESTAMENT.

IN den leunstoel dicht aan 't raam geschoven, rekte tante Lina haar hals uit om over 't horretje de straat in te kijken. 't Was triestig regenweer, de blauwe stoep glom van 't water, de goot stroomde als een klein zwart beekje naar 't riool op den hoek, de groote weg was schoon geregend en lag in al zijn helderheid geheel verlaten in 't midden. Tante Lina zat te kijken; tuurde met saamgeknepen lippen de verlaten straat in, het breiwerk op haar schoot, de handen in ledigheid saamgevouwen; de poes knorde knipoogend op 't kussen in de vensterbank. Heel hoog, fijntjes, tikte de vergulde pendule op den schoorsteen; plotseling sloeg 't uurwerk en tintelend vielen de slagen in de stilte kamer. Tante telde knikkend bij iederen slag mee tot elf. 't Was tijd, Mina moest er nu wezen; waarom had Janna de spion weer niet opgehangen? Zoo kon ze niet ver genoeg de straat in zien. Haar hand reikte naar de zilveren tafelbel, die midden op de tafel stond en ze luidde met een boos gezicht, alsof

haar een groot onrecht geschiedde. Even daarna kwam Janna, met steriotiep-beminnelijken glimlach op haaroud rimpelgezicht, binnen en suikerzoet vroeg ze wat de juffrouw beliefde. „Dat moet je nog vragen; 't spionnetje is natuurlijk weer vergeten, zoo kan ik niks zien, dat weet je wel en de kleedjes liggen ook nog niet en waar heb je 't nieuwe kussen van nicht Betje en al die andere rommel? 't Is tijd voor de koffie, ik wacht niet, laat ze op haar tijd passen; 't is elf uur.” „Juffrouw wil dat moois toch niet voor elf uur in de kamer hebben en als 't regent mag de spion toch niet opgehangen”, durfde Janna bedeesd in 't

midden te brengen. „Hoe heb ik 't nou met je,” zegt tante Lina boos, en als ze boos is trekt ze haar onderlip naar boven en steekt haar nog een beetje vooruit. Janna verdwijnt zacht op haar viltpantoffels evenals ze gekomen is, hangt het spionnetje buiten aan 't raamkozijn, wenkt naar binnen: „Zoo geltje den gewenschten stand en kijkt even de natte straat in. Tante Lina neemt nogmaals de bel; „nou zal ze nog treuzelen ook,” tante luidt alsof ze een schoorsteenbrand ontdekte. Jans verschijnt weer suikerzoet in de kamer. „uwees nicht, juffrouw, komt de straat nog niet af, zeker oponthoud met de kinderen, ze is anders zoo op tijd.” Tante geeft geen antwoord, ze kijkt met uitgerekten hals over 't horretje in de spion. Jans schikt alsof 't kostbare kleindieën zijn, de voor tante neer. „Het trommeltje met sprits, juffrouw?” „Heere bewaar me”, roept tante verschrikt uit, „jawel, die sprits die is voor mij, snij voor ieder twee stukjes koek ik...” Tante Lina kwam niet tot het slot van haar ontwat een weer, ze houdt de paraplu vlak voor der uit; laat ze der boeltje in de keuken afdoen, zeg dat ze der voeten

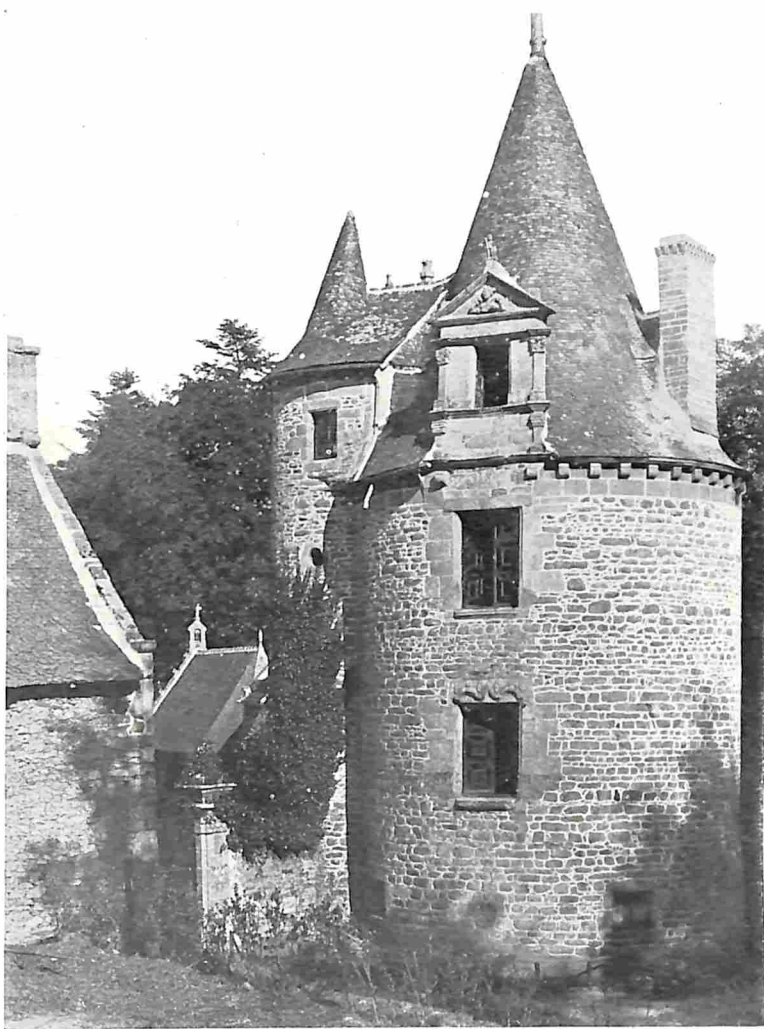
GEZICHT OP DE RANCE TE DINAN.

goed moet vegen; ik mag lijden dat ze overschoenen aan heeft, mijn arme looper!" ☼ In de gang vraagt nicht Mina bezorgd: „Hoe is 't met tante?" „Zwakjes, een oud mensch," beweert Janna, „er kan der zoo wat overkomen." „Och nee toch," dat hoopt nicht Mina niet, ze zouden haar allen zoo missen. ☼ Toen ze tante cordaat in haar leunstoel zag zitten, dacht ze dat de zwakte nog niet zoo'n vaart liep en tante zag er ook niet uit of haar zoo ineens iets zou overkomen. „Gelukkig", zei Mina, „wat ziet u der toch heerlijk uit." Tante antwoordde niet, maakte het gebaar van een snuifje te nemen, iets wat ze nog deed bij sommige gelegenheden, niemand wist waarom, want ze had sedert eenige jaren het snuiven afgeschapt. 't Was een aardig grapje, vonden de neven en nichten. „Tante moet toch eens zien hoe aardig Willempie al teekent, Wim is toch zoo dol op u, kijk dat heeft hij zelf gemaakt," met moederlijken trots hield nicht Mina een geteekende schuur in een klein bestek omhoog, „dat lijstje hebben Margo en Lientje er om gekocht, van hun eigen weekgeld". Tante nam weer een denkbeeldig snuifje. Ja, nicht Mien bemerkte wel dat haar cadeautje in goede aarde viel. Zou ze 't maar meteen ophangen? Ze kon wel een haarspeld uit haar kapsel missen. 't Kunstproduct hing aan den wand; nicht Mien keek blij van 't nieuwe schilderij naar tante, die nogmaals een snuifmanuaal maakte en genadig knikte. ☼ Wat was 't toch in-gezellig bij tante Lina, de tijd vloog om; de koffie met koek werd dankbaar aanvaard en de allerlaatste nieuwtjes breed uit besproken. Tante gluurde de straat in, geen kip zou ongemerkt voorbij kunnen gaan; alles wat dien morgen door de straat moest komen was al gepasseerd; toch bleef tante de trieste nattigheid begluren. Met een ruk greep tante Lina de tafelschel en luidde, nicht schrok er van. „Mina", zei Tante toen ze de bel weer midden op tafel had gezet, „ik wil je niet weg hebben, maar ik zie aan 't eind van de straat de school uitgaan, de kinderen komen je zeker halen." Tante zag tot haar schrik drie hollende kinderen koers zetten naar haar huis en dacht aan de witte overloopers, de nieuwe matjes en den stroomenden regen. „Ze moeten maar niet binnenkomen, ik zal ze voor 't raam wel gendag zeggen." ☼ Nicht Mina stond, dank zij Janna die in groote haast met de kledingstukken haar te gemoet kwam, tegelijk met haar kinderen op de natte stoep. Op bevel van Ma groetten de meisjes vriendelijk, 't zoontje was zoo hard zijn beenen konden loopen zijn vriendjes achterna gegaan, toen hij bemerkte dat er niet eens een koekje aan zat. ☼ Toen 't bezoek vertrokken was zette tante zich echt op haar gemak, de poes kwam zachtjes op poesenmanier op haar schoot glijden en spon tevreden verder; langzaam aan vielen Tante's oogen dicht, zakte haar kin omlaag en snorkend vertoefde ze in 't land der droomen. ☼ Poes rekte zich en tante werd midden in een snork wakker. „Grut, Katrien, zoo ineens," zei tante Lina nog half slaperig, „ik had der niks van gezien." Weer klonk de zilveren tafelbel, nu tegelijk met 't geklingel in de gang. Tante had alleen nog tijd om te roepen: „Voeten vegen". Die Katrien liep over alle matten heen en 't was me een weertje. „Tantetje, ik kom even vragen of u morgen avond bij ons komt commerten", vroeg nicht Katrien terstond bij haar binnenkomen, „u weet, Henri is jarig; toe tante als u er niet bij bent is 't gezelschap niet compleet;

mijn elf uurtje bij u moet ik morgen overslaan, zoo'n jaardag is zoo druk." ☼ De poes was weer op tante's schoot ingeslapen en tante liet haar hand zacht over 't poesvel glijden. „Aaie poes, lekker beest," zei tante, 't was alsof ze de invitatie niet had begrepen, maar die eigenaardigheid kende de familie. „Ik kwam maar even inwippen, dus u komt; tot morgen; dag schat, wat een snoes toch". ☼ Nicht Katrien had den laatsten groet aan poes gericht, en wist nu zeker dat tante zou verschijnen. Voor 't raam maakte ze nog een kleine handbeweging en tante zag haar met kleine pasjes de straat afloopen. Wat had ze toch een kouwe drukte, je zou der moe van worden, maar een kaartavondje, commerten, daar had ze wel zin in, ze zou maar gaan. ☼ Negen neven en nichten had tante in 't stadje wonen, enkelen waren daaronder, waarbij de familieband niet goed te vinden was en de anderen hadden zoo'n heel dun bandje, maar alle zonder uitzondering, waren dol op tante en betanterden haar alsof 't een volbloed tante was, Om beurten kwamen de nichten op 't vroeg kopje en Donderdagavond, als Janna uit was, kwamen twee spannetjes commerten, eerlijk om beurten. O, dat waren

heerlijke avondjes, waarop ze tante de potjes lieten winnen, zonder dat ze 't bemerkte en de dubbeltjes verdwenen zoo leuk onder de schort in haar groote zwarte zak. Ze was toch zoo origineel, wel een beetje eigenaardig, maar hartelijk, zeiden ze; ze was oud en ze was rijk, maar dat zeiden ze niet, wie dacht daaraan. Hun familie zonder tante Lina, vreeselijk! ☼ Zoo ging de tijd voorbij, de jaardagen en Sinterklaas brachten haar bloemen, handwerken en zoe-tigheden, de slacht hoofdkaas en balkenbrei, en 's zomers kreeg ze de eerste vruchten uit den tuin van neef Piet. Tante Lina was 't middelpunt van de familie. ☼ 't Was kermis in 't stadje; de anders zoo stille straten waren vol lawaai en zwaar hing de oliebolwalm in de lucht. Tante Lina zat op haar plaatsje voor 't raam en genoot van de ongewone beweging; 's avonds zouden neef Verschouteren en de Van Galens met nog een nicht komen en als alle jaren als 't kermis was zou ze tracteeren op warme bessenwijn en vette oliebolletjes. ☼ Hoe 't gekomen was, van de vette bolletjes of van den koppigen wijn, of van beide, dat was moeilijk te constateeren, maar tante was den volgenden mor-

gen, toen Janna haar een kopje thee op bed bracht, wat doezelig in 't hoofd, vergat haar morgendrank, nam zelfs geen nota van Mimi, die als altijd 's nachts op tante's voeten had geslapen en bij wijze van liefkozing een hoogen rug zette en kopjes gaf. Jans vond, want tante leed nooit aan dergelijke zwakheden, dit verschijnsel zeer beangstigend. Om elf uur kwam nicht Jetje, en Jans vertelde haar het feit dat tante geen nota nam van poes, de thee liet staan, zoo doezelig was en geen ontbijt had aangeraakt. Nicht Jetje versteende van schrik; „die lieve tante Lina", ze zou maar blijven, Jans moest subiet naar den dokter. Als er gewaakt moest worden, dan zou haar man of zij 't wel doen, eigen ging voor alles; zij was toch altijd als een pleegkind van tante geweest; gelukkig dat ze gekomen was. Tante's laatste uur was geslagen dat stond als een paal zoo vast. Die lieve tante Lina! Even nadat Janna om medische hulp was uitgestuurd kwam nicht Bet, hijgend, buiten adem de trap op loopen, ze had Janna op straat gesproken. „Wat vreeselijk," zei ze meewarig, zacht — om de patiente niet te storen; nicht Bet huilde van angst en bezorgdheid, zij kon tante niet missen en tante was zoo bijzonder op haar gesteld;

BIJ HET KASTEEL TE DINAN, GEBOUWD DOOR DE HERTOGEN VAN BRETAGNE 1382—1387.

zou 't niet het beste zijn als zij tante verpleegde? Nicht Jetje kon heusch wel gaan, nicht Bet had geen huishouden en verstand van verpleging, haar man had ze ook tot 't laatste toe verzorgd. Ze had haar handwerk al mee gebracht en vleide zich in den leunstoel voor tante's ledikant. Nicht Jetje vond nicht Bet zeer impertinent; ze kon net zoo deftig doen als ze wilde, Jet vertrouwde haar geen zier; ze dacht zeker een streepje voor te hebben, maar zij, Jet, liet zich zoo niet in de luren leggen. Tante Lina moest eens weten hoe dik die Bet in de schulden zat, zoo'n fleemster; zij, Jet, was er in alle gevallen het eerst geweest. ☼ Jetje's man, die zich ook van de ziekte van tante op de hoogte van de gang ingelicht, fatsoenshalve betrad hij geen slaapkamer van een ongehuwde juffrouw. Op

't hooren van haar man's stem sloop nicht Jetje zacht de kamer uit, de trap af, wenkte hem geheimzinnig met haar in de voorkamer te gaan; ze moest hem eens vertellen hoe'n stiekumert die Bet was. „Je blijft hier, wat er ook gebeurt, je weet nooit; later zou je 't je zelf nooit vergeven, Bet is tot alles in staat". Met gekromde vingers harkte hij gretig naar zich toe als was hij de croupier van Monte Carlo en wenkte veel beteekend naar tante's slaapkamer; voor Bet ging ze niet uit den weg. De arts kwam en vroeg allerlei bijzonderheden omtrent de patiente en de dames, om strijd, bejverden zich interessante mededeelingen omtrent die lieve tante Lina te geven. Onverwacht sloeg tante de oogen op. „Hè, wat hebben jullie nou?" Moeizaam kwam ze overeind en keek hoogst verbaasd over de verschijningen aan haar bed: „Om zoo'n beetje hoofdpijn zoo'n lawaai, zoo'n koude druk, ze was toch weg en laat me slapen; ik heb niks nodig; roep Jans maar; dat geleuter kan ik niet uitstaan". ☼ De nachten keken elkaar aan en verroerden zich niet. „Toe, zeur nou niet", klonk het bijzonder vriendelijk. „Ik zal je wel laten roepen als ik je nodig heb". Tante legde zich weer neer en keerde de bezoeksters den rug toe, bromde nog iets onverstaanbaars. Pleegkind en nicht dropen af als twee stoute kinderen. Ze wisten niet beter te doen dan beneden te

wachten, totdat dokter van boven kwam, maar ook daarna werden ze niet wijzer. Op hun ongeruste vragen haalde de arts de schouders op, hield zijn mond dicht, zijn lippen als wilde hij fluiten, humde, makker zeide niets. Of 't dan niet ernstig was? Neen, schudde dokter zijn hoofd, en na beleefden groet liet hij de dames alleen. ☼ „Nee maar," zei Betje, „dat is ook een behandeling". „Je moet maar vriendelijk zijn," zei Jetje schamper. Innig gearmd, als twee vriendinnen, verzoend na haar gemeenschappelijke miskening, wandelden ze samen naar huis. ☼ Den volgenden morgen zat tante Lina, nog een beetje om den neus, weer op haar oude plaats bij 't raam; ze gluurde in 't spionnetje de straat door en poes lag spinnend op haar schoot. Strak bleef

ze turen, als diep in gedachten, en streek poes over 't zachte vel. Ze knikte op de maat van de draaiorgelmuziek, die zeurderig voorbij trok. Peinzend-strak stond haar gezicht en plechtig, langeens vastberaden de tafelbel ter hand nam en schrijfpapier, zaam heen en weer luidde. ☼ „De inktpot, pen en schrijfpapier," sprak ze gewichtig toen Jans verscheen. „Gunst," dacht Jans, „wat moest ze nou?" Jans keek als naar een wonder toen de juffrouw met ernstig gezicht, poes van haar schoot joeg, zich veelbeteekend met den penhouder onder haar haren krabde en langzaam begon te schrijven. 't Leek Jans geheimzinnig en haast-griezellig deed het haar aan, toen ze met den brief naar de notaris werd gestuurd, met bevel daarover niemand te spreken. ☼ Dienzelfden avond liet tante in de groote stantie de

lamp in de achterkamer aansteken. Deftig met haar wijde bruin zijden japon zat ze aan de tafel, met een blik als taxeerde ze de schatten in de glazen kast, 't porcelein aan den wand en de antieke, goed onderhouden meubelen. Naast haar op 't miemietje stond het blad met kristallen wijn-glazen, de wijn in een fijn geslepen karaf en een kistje sigaren. Een waas van gewichtige geheimzinnigheid hing door 't huis; Jans had de neepjesmuuts der bij opgezette, de weerscheurde schort voor gebonden; ze was er beverig van. De notaris moest ze in de mooie kamer laten, de getuigen in de keuken, totdat deze binnen zouden worden geroepen. Even nadat ze de getuigen den weg naar de kamer had gewezen, de geheimzinnigheid den hoogsten graad bereikt had, belde neef van Galen, die even naar de gezondheid van tante kwam informeren; zachtjes vertelde Jans van 't gebeurde in de mooie kamer; niemand mocht binnen. Van Galen werd er koud van, fluisterend verzocht hij de hartelijke groeten en ging weer heen. Zoon notaris deed je allemachtig aan den dood denken; toch heel verstandig van tante Maake, dat ze haar testament er na haar dood geen haken en oogen. Wie zou ze de zilverkast vermaken? Hij had zwak op dat staande uurwerk, bij hem was daar net een gang voor; ze bezat heel wat vaste goederen en hypotheeken; 't was toch een goeierd, die tante. Wat kon 't hem ook schelen wie ze alles vermaakte; net iets voor haar, ze zou 't wel secuur doen; wat hadden ze dikwijls gelachen om haar

zuinigheid; zoo droomde hij onder 't naar huisloopen. „Niemand is zeker van zijn leven, 't kan soms zoo gauw met een mensch gedaan zijn", sprak hij hoog ernstig tot zijn vrouw. „een mensch kan niet genoeg orde op zijn den slaap kon pakken. Wel liet hem alles omtrent tante Lina streepje voor hem hij toch verwonderen of Bet nog een executeur testamentair te zijn. In zijn droom sorteerde hij stapels effecten, er kwam geen einde aan, altijd vond hij er meer. ☼ Vroeg in den morgen, recht op in bed van zijn kop thee te genieten. „Gesteld, vrouw, dat ik een tijd de zorg voor

Foto C. Steenberg.

POORTJE VAN HET OUDE VROUWENHUIS TE GOUDA.

de zaak aan jou moest overlaten". „Ach, zeur toch niet, drink je thee maar op, en kom der dan uit, anders bedotten ze je beneden maar weer, 't is al zeven uur". „Gaat Pa uit, Moe?" „Houd jij je mond, dat zijn geen dingen voor kinderen, die moeten niet vragen", wees ze haar dochttertje terecht terwijl ze de haren van 't kind kamde. Moeder's gedachten waren ook bij tante Lina en den notaris, maar haar man was heelemaal van de kook, ze hoopte dat hij zich een beetje inhield als de familie kwam. ☼ Om half tien kwam nicht Betje den winkel in, wenkte ook al geheimzinnig naar van Galen, die stroop stond af te wegen achter de toonbank en haar dadelijk volgde toen de kan gevuld was. „Goeie hemel," zei

nicht Bet, „gisteren avond was ik nog even bij tante Lina en o grutte grut ik mag er niet aan denken. Weet Verschouten der al van? Ze is zoo echt de band die ons bij elkaar houdt; ze had wel kunnen sterven zonder testament, en je kunt zeggen wat je wilt, ze was er de vorige week naar aan toe; de volgende week wordt ze zeven en tachtig. God geve dat ze nog lang gespaard mag blijven". Tranen kwamen in haar oogen en treurig staarde ze naar 't plafond. „Een heele leeftijd", knikte van Galen, „een ziekte op zich zelf," sprak hij ernstig. Met diepen zucht stond nicht Bet op. O, God wat had ze al veel beleefd, sedert ze weduwe was. Ze wilde even aanlopen bij de overige familie. Gewichtig kwam ze in de huiskamer bij de Verschoutens en deed het interessante verhaal van nicht Lina en den notaris en dat niemand gisteren avond werd toegelaten. „Toe Bet, stel je nou niet zoo aan, kom mensch, laten we elkaar niet voor den gek houden," glimlachend reikte nicht Verschouten de koffie, „je hebt genoeg gelamenteerd. Ik zei gisteren nog tegen Verschouten: 't mensch heeft een lang leven gehad en als ze uit den tijd raakt, hoop ik dat we eens een lekker reisje kunnen maken, naar Parijs en de kinderen zoolang en pension in Zandvoort, dan zetten we de bloemetjes buiten". Echt de Verschouten's: hun deel zou er wel gauw door zijn, die maakten zich geen zorgen: vreeselijk! dacht nicht Bet. ☼ De dagen kortten merkbaar, 't werd guur; grauw en grijs leek de straat waar tante's spionnetje uithing. De tochtlatten waren voor de reten gelegd, 't hout knapte knetterend in 't haardje, poes lag voor 't vuur, 't was behaaglijk in tante Lina's zitkamer, maar tante zat niet bij 't raam, dicht was ze naar 't vuur geschoven, ze had den warmen steen onder de voeten, een zwarte wollen pelerin om haar schouders, de polsmoffen ver over haar vlekumde handen getrokken en toch bleef ze koud en rillerig. Tante had het in de ingewanden; een heel rolletje pepermint had ze al ingenomen en gisteren avond twee glazen rum met citroen en warm water gedronken; ze kon niet warm worden. Vroeg liet ze de deur op 't nachtslot doen en vroeg legde ze zich te bed, dronk een kop kamillen thee en trachtte te slapen. ☼ Ongeveer half twaalf hoorde Jans verontrustende geluiden in tante's kamer; in een ommezien

stond Jans voor tante Lina's bed en vond de oude vrouw benauwd, hijgend, krimpens van pijn. Ze besloot de burens te wekken, daar om hulp te vragen. ☼ „Wat ontzettend!" Jans dacht dat ze geen vijf minuten weg geweest was. Tante Lina was dood. Wanhopig stond Jans alleen bij de doode; spookachtig klonk haar 't getik van de gangklok in de ooren; 't was alsof dat getik alles nog stiller maakte; ze kon 't niet gelooven dat het leven zoo plotseling was heengegaan; ze vatte de hand, die op 't dek lag, ze was nog niet koud, dacht ze; ze bukte zich, legde haar oor tegen den mond van de doode, 't was of ze nog hoorde ademen, of nog een zachte zucht tot haar kwam, maar toen ze 't strakke gelaat, de gebroken oogen

zag, snikte ze diep bedroefd, dat haar juffrouw was heengegaan... ☼ Van Galen, door Jans geroepen, was de eerste die voor dag en dauw aanschelde; hij nam de leiding, verwittigde den notaris en de familieleden, die al spoedig het huis vulden. Betje, de weduwe, Jetje, Mina, Catrien en haar respectievelijke ega's, de ongetrouwde nichten Hendrika, Johanna en Klara zaten in tante's huiskamer, achter de gesloten blinden bij de gaslamp koffie te drinken, aten tante's trommeltjes leeg en waren niet uitgepraat over de lieve eigenaardigheden van die goeie tante Lina. Een beetje griezelig werd het, toen de notaris en kantonrechter kwamen, de brandkast verzegeld werd, de glazen zilverkast met een band dwars over de ruiten gebonden en voorzien werd van een groot lak. Juist hadden ze nog tijd het hoog noodige voor 't begrafenismaal uit de linnenkast te krijgen voor de heeren daar ook beslag op legden. Goddank die stond niet op de sterfkamer; „zoo eng", vonden de nichten 't daar; je kon het niet zeggen, maar dood... nee ze wilden haar ook liever niet meer zien. Ze hadden allen zoo'n lieve herinnering aan tante; waarom zouden ze die nu bederven? Betje kon al die jaren nadat haar man gestorven was, nog het doode gezicht van hem niet vergeten. ☼ Goed was 't en noodig, beweerde Jetje, en ordelijk, stemde Betje bij, dat de boel verzegeld werd; daarover waren ze 't allen roerend eens, en 't was natuurlijk dat die trouwe Jans als zegelbewaarster werd aangesteld; maar tante voor-

goed weg, 't was niet te begrijpen. ☼ Van Galen verzocht bescheiden, even een apartje met den notaris te mogen hebben; één moest toch de leiding nemen; als notaris er niet op tegen had, dat hij zich met de zorg voor de begrafenis belastte... De notaris, zeer gereserveerd, knikte. „Zooals u wilt, mijnheer van Galen, gaarne laat ik dat aan u over, tenzij het u te veel tijd mocht kosten, dan ben ik bereid daarvoor te laten zorgen". Zeer afgemeten vertrok de deftige man zonder eenige nota van de overige familie te nemen. Nooit was 't huis van tante zoo druk bezocht als de drie dagen voor de begrafenis; de nichten deden alsof ze daar te huis behoorden en de mannen kwamen gewichtig af en aan loopen.

(Slot volgt).

M. VAN KAMPEN.

Foto C. Steenkergh.

HET LAZARUSPOORTJE VAN HET VOORMALIG
PROVENIERSHUIS TE GOUDA.

GOUDA.

(Vervolg)

AAN den Kleiweg staat, kleintjes, naast een neo-gothieke kerk der Rooms-Katholieken, het St. Elizabethsgast- of Oude-Vrouwenhuis met een eenvoudigen, bepleisterden gevel, die echter een alleraardigst poortje heeft, zooals de afbeelding op blz. 116 bewijst, een poortje, dat als een zonnestraal is te midden van de grauwe karakterloosheid en leelijkheid van de andere huizen aan deze straat; het dagteekent van ± 1665. Reeds vóór 1485 bestond dit huis. In de 18e eeuw was het danig in verval, maar in 1734 werd het hersteld. In een der vertrekken moet een afbeelding hangen van een zekere Leentje Jans Suiker, die beloofd had de voorzijde van het huis te zullen verbeteren, wanneer zij erfgename zou zijn geworden van zes en dertig harer bloedverwanten, die nog leefden; toen dit geluk haar later werkelijk ten deel viel, hield zij haar woord. Vroeger bewaarde men er ook een stuk steen, dat eertijds een half roggebrood geweest zou zijn. ☞ Op het terrein tusschen dit Oude-Vrouwenhuis en de stadsgracht die daar thans omzoomd wordt door den Bleekers-singel, bevinden zich de gebouwen der kazerne, het verbouwde Pesthuis, dat in 1613 op den grond van het Magdalena-klooster werd opgetrokken. ☞ In het westen der stad, nabij de voormalige Potters-poort, die, als alle poorten van Gouda, in de tweede helft der 19e eeuw of iets vroeger, is gesloopt, bevond zich het Proveniers- of Bestedinghuis; een gedeelte van het nonnenklooster Maria ter Nonnen was daartoe verbouwd, en in 1691 nog aanmerkelijk verfraaid en verbeterd. Het hoofdgebouw strekte zich langs de Gouwe uit. Dat alles is verdwenen en heeft plaats gemaakt voor een gasfabriek en andere onaantrekkelijke gebouwen. Slechts het fraaie rijkgebeeldhouwde poortje van den zijingang aan het Rotterdamsche Veer bleef bewaard. Blijkens het jaartal werd het in 1609 gebouwd. Het relief boven de poort brengt de bekende gelijkenis van Lucas XVI in beeld: „En daar was een zeker rijk mensch, en was gekleed met purper en zeer fijn lijnwaad, levende alle dagen vrolijk en prachtig. En daar was een zeker bedelaar met name Lazarus, welke lag voor zijne poort, vol zweren, en begeerde verzadigd te worden van de kruimkens die van de tafel des rijken vielen; maar ook de honden kwamen en likten zijne zweren.” Daarboven, in het fronton, ziet men het vervolg van het verhaal, Lazarus in Abraham's schoot: „En het geschiedde, dat de bedelaar stierf, en van de engelen gedragen werd in den schoot Abrahams”. Geen wonder, dat het poortje als „Lazaruspoort” bekend staat. ☞ Het zuidwestelijk gedeelte der stad is nu juist niet het schoonste; het bestaat grootendeels uit wat men „achterbuurten” pleegt te noemen, en wordt doorsneden door een boomlooze, niet zeer bekoorlijke gracht, die den naam „Raam” draagt, herinnerend, als in vele andere steden, aan de verdwenen lakennering. Eén aardig plekje is er intusschen; een hofje al weer is het, waaraan we dit danken. Men bereikt het door de Nobelstraat, een zijstraat van de Raam. En hoewel er geen buitengewone architectonische schoonheid te bewonderen valt, en zelfs het poortje doo-eenvoudig is, vormt de binnenhof, met de simpele huizekens daaromheen, en de hooge walmolen aan de Vest die boven de daken zich verheft, een der liefste hoekjes van het oude Ten Gou. De bewoners zijn allen Katholiek; in de wandeling wordt het, geen officiële naam bezittende, dan

ook het „Roomsche hofje” genoemd. ☞ Aan het grachtje ten oosten der Markt, dat Zeugestraat heet, bewijst het hofje van Adriaan Jongkind, dat ook in den aanvang der 18e eeuw de liefdadigheidszin nog heerschte binnen de muren der oude stad. Het huis zelf is thans onbelangrijk. Maar de ingang, al spreekt ze reeds van de koele deftigheid dezer eeuw, trekt nog de aandacht, vooral door den rijk-bewerkten wapenstein er boven, op deze bladzijde afgebeeld.

(Slot volgt).

A. I.

IN EEN JAPANSCHEN TUIN

door LAFCADIO HEARN.

Vertaling van HENRI POLAK.

5)

HAAR geest trok in het lichaam van een vreemdsoortig, klein insect, welks kop een flauwe gelijkenis heeft met dat van een spook met lang, wanordelijk haar; het wordt genoemd *O-Kiku-muski*, of *de vlieg van O-kiku*, en wordt, zoo beweert men, nergens dan in *Himeji* aangetroffen. Een beroemd tooneelstuk is over *O-Kiku* geschreven, dat nog steeds in alle volks-schouwburgen vertoond wordt, getiteld: *Banshu-O-Kiku-no-Saraya-shiki*, of: *Het Huis van den Schotel van O-Kiku van Banshu*. ☞ Sommigen beweren, dat *Banshu* slechts de verbastering is van den naam van een oude wijk in *Tokyo* (*Yedo*) waar het verhaal zou plaats gevonden hebben. Doch de lieden van *Himeji* zeggen, dat het gedeelte hunner stad, hetwelk thans *Go-Ken-Yashiki* heet, de plek is, waarop de oude heerlijkheid gelegen heeft. Het is zeker waar, dat het kweken van chrysantemums in de wijk van *Himeji*, die *Go-Ken-Yashiki* heet, geacht wordt ongeluk aan te brengen, omdat de naam *O-Kiku* beteekent: Chrysantemum. Daarom, zoo zeide men nog, kweekt niemand daar ooit chrysantemums.

IX.

☞ Nu over de *ujo*, of dingen die verlangens hebben, die deze tuinen bewonen. ☞ Er zijn vier soorten kikvorschen: drie die wien in den lotusvijver en een die in de boomen woont. De boomkikvorsch is een zeer lief diertje, prachtig groen; hij uit een schel gekwaak, als het geluid van een *semi* (cicade), en hij wordt *ama-gaeru*, of regen-kikvorsch genoemd, omdat zijn kwaken, evenals dat van zijne bloedverwanten in andere landen, regen aankondigt. De vijverkikvorschen worden *babagaeru*, *shinagaeru* en *tono san-gaeru* genoemd. Van deze is de eerstgenoemde de grootste en de leelijkste; zijn kleur is zeer onaangenaam en zijn volle naam

(*babagaeru* is een fatsoenlijke afkorting) is even walgelijk als zijn kleur. De *shinagaeru*, of gestreepte vorsch, is niet mooi, behalve in vergelijking met het vorengenoemde schepsel. Doch de *tonosan-gaeru*, aldus genoemd naar een beroemden *daimyo*, die een herinnering van groote prachtlievendheid achtergelaten heeft, is zeer mooi; zijn kleur is een fraai bronsrood. ☞ Behalve deze verschillende kikvorschen woont er in den tuin een enorm, zonderling ding met uitpuilende oogen, dat ik, ofschoon het hier *hikigaeru* genoemd wordt, voor een pad houd. *Hikigaeru* is het woord, waarmede gewoonlijk een reuzenkikker (*Rana pipiens* H. P.) aangeduid wordt. Dit schepsel komt bijna dagelijks in het huis om gevoed te worden en schijnt geen vrees te kennen, zelfs niet voor vreemden. Mijn volkje beschouwt het als een geluk-aanbrengenden bezoeker en schrijft het de macht toe, om alle muskieten in een kamer in zijn muil te trekken, eenvoudig door zijn adem in te zuigen. Hoezeer het ook door tuinlieden en anderen gewaardeerd wordt, zoo is er toch een legende

Foto C. Steenbergh.

DEUR DER FONDATIE VAN ADRIAAN JONGKIND TE GOUDA.

van een padspooksel, dat, door aldus zijn adem in te zuigen, geen insecten, doch menschen in zijn mond trok. ☼ De vijver wordt ook bevolkt door vele kleine visschen, *imori* (een soort waterhagedis H.P.) met helderrooden buik en menigten kleine water-torren, *maimaimushi* genaamd, die hun geheele leven doorbrengen met ronddraaien op de oppervlakte van het water, met zulk eene snelheid, dat het onmogelijk is hun vorm duidelijk te zien. Een man, die, in opwinding, doelloos heen en weer loopt, wordt vergeleken bij een *maimaimushi*. En er zijn prachtige slakken, met gele strepen op hare huisjes. ☼ Het speelterrein van de kinderen der gegoede klassen is altijd de tuin van het gezin geweest, zooals de tempelhof het is voor de kinderen der armen. Het is in den tuin, dat de kleinen iets beginnen te leeren van het heerlijke leven der planten en de wonderen der insecten-wereld; en dáár worden hun ook geleerd die lieve legenden en liederen van vogels en bloemen, die een zoo bekoorlijk deel van de Japansche *folk-lore* zijn. Daar de gezins-opvoeding van het kind meestal aan de moeder overgelaten is, worden lessen in zachtheid jegens dieren reeds vroeg ingescherpt en de resultaten zijn in het latere leven zeer merkbaar. Het is waar, Japansche kinderen zijn niet geheel vrij van die onbewuste neiging tot wreedheid, welke kinderen van alle landen eigen is, als een overblijfsel van primitieve instincten. Maar in dit opzicht komt het groote moreele verschil tusschen de seksen reeds van de vroegste jaren af tot uiting. De teederheid van de vrouwenziel, treedt zelfs bij het vrouwelijke kind aan den dag. Kleine Japansche meisjes, die met insecten spelen, kwellen deze zelden en laten ze gewoonlijk vrij, na er een redelijke hoeveelheid pret mee gehad te hebben. Kleine jongens zijn geenszins zoo aardig, buiten het toezicht hunner ouders of voogden. Doch als men bemerkt, dat het iets wreeds doet, zorgt men dat het kind zich schaamt voor zijne daad en dat het de Buddhistische waarschuwing hoort: „Uw toekomstige geboorte zal ongelukkig zijn, als gij wreede handelingen pleegt.” ☼ Ergens tusschen de rotsen in den vijver woont een kleine schildpad, waarschijnlijk achtergelaten door de vorige huurders van het huis. Het is een aardig dier, doch slaagt er in, soms weken lang onzichtbaar te blijven. In de volks-godenleer is de schildpad de dienaar van de godheid *Kompira!* 1) en als een vrome visscher een schildpad vindt, schrijft hij op haar rug letterteekens, die uitdrukken: *Dienaar van de godheid Kompina*; daarna geeft hij het dier een slok *saké* en stelt het in vrijheid. Het wordt voor een grooten liefhebber van *saké* gehouden. ☼ Sommigen zeggen, dat alleen de land of „steen”-schildpad de dienaar van *Kompira* is en de zee-schildpad de dienaar van het Rijk der Draken onder de zee. Men beweert, dat de zee-schildpad in staat is met zijn adem een wolk, nevel, of een prachtig paleis te scheppen. Hij komt voor in het schoone, oude, volks-verhaal van *Urashima*. Alle schildpadden, zegt men, leven duizend jaar; derhalve is in de Japansche kunst een schildpad een van de meest voorkomende zinnebeelden van hoogen ouderdom. Doch de schildpad, zooals zij het meest uitgebeeld wordt door Japansche schilders en metaalwerkers, heeft een eigenaardigen staart, of liever: een menigte kleine staarten, die van achteren uitsteken als de franje van een strooien regenmantel, *mino*, waarom zij *minogamé* geheeten worden. Welnu, sommige der schildpadden, die gehouden worden in de heilige bekkens der Buddhistische tempels, bereiken een buitengewonen ouderdom en zekere waterplanten hechten zich aan de schalen der dieren en slepen achter hen als zij loopen. ☼ Men neemt aan, dat de mythe van de *minogamé* haar oorsprong vond in oude artistieke pogingen tot het uitbeelden van zulke schildpadden met *confervae* (een soort algen. H. P.) vastgehecht aan hunne schalen.

X.

Vroeg in den zomer zijn de kikvorschten verbazingwekkend talrijk en in den avond rumoerig boven alle beschrijving; doch week na week neemt hun nachtelijk lawaai af, naar mate hun aantal vermindert onder

1) Een Buddhistische godheid, doch later door *Shinto* vereenzelvigd met den god *Kotohira*.

Foto C. Steenbergh.

INGANG VAN HET ROOMSCHE HOFJE TE GOUDA.

de aanvallen van vele vijanden. Een groote familie slangen, waarvan sommige wel drie voet lang zijn, dringt nu en dan de kolonie binnen. De slachtoffers slaken dikwerf jammerkreten, waaraan, wanneer het mogelijk is, door bewoners van het huis gehoor gegeven wordt; menige kikker werd gered door mijn dienstbode, die door een lichten slag met een bamboe-stokje de slang dwingt haar prooi los te laten. Deze slangen zijn prachtige zwemmers. Zij scharrelen vrijmoedig in den tuin rond, doch vertoonen zich slechts op heete dagen. Geen mijner bedienden zou er aan denken een te kwellen, of te doden. Men zegt zelfs in *Izumo*, dat het doden eener slang ongeluk brengt. „Als je een slang zonder noodzaak doodt,” verzekerde mij een boer, „dan zul je later haar kop vinden in de *komebitsu* (de doos, waarin de gekookte rijst bewaard wordt), als je er het deksel afneemt.” ☼ Doch de slangen verslinden vergelijkenderwijs weinig kikvorschten. Brutale kraaien zijn hun onverbidde-lijkste vijanden; en er is een mooi wezeltje, dat onder de *kura*

Foto C. Steenbergh.

HET ROOMSCHE HOFJE TE GOUDA.

(schuur) woont en dat niet aarzelt visschen of kikkers uit den vijver te halen, zelfs wanneer de heer des huizes het ziet. Er is ook een kat, die op mijn jachtveld stroopt, een magere bandiete, een meesterlijke dievegge dien ik herhaaldelijk, doch vergeefs gepoogd heb van haar vagebondage te genezen. Eensdeels door de ondeugendheid van deze kat, anderdeels omdat zij een langen staart heeft, bezit zij den kwaden naam van een *nekomata* of spook-kat te zijn. ☼ Het is waar, dat in *Izumo* sommige katjes geboren worden met lange staarten; doch het is zeldzaam, dat men ze veroorlooft met lange staarten op te groeien. Want de natuurlijke neiging van katten is spoken te worden; en deze neiging tot gedaanteverwisseling kan tegengegaan worden door haar in de jeugd de staarten af te snijden. Katten met staarten, of er zonder, bezitten tooverkracht en vermogen lijken te doen dansen. Katten zijn ondankbaar. „Voed een hond drie dagen,” zegt een Japansch spreekwoord, „en hij zal uwe goedheid zich drie jaren herinneren; voed een kat drie jaren en zij zal uwe goedheid in drie dagen vergeten”. Katten zijn boosaardig; zij verscheuren de matten en maken gaten in de *shoji* en scherpen hunne klauwen aan de zuilen der *tokonoma*. Katten dragen een vloek: alleen de kat en de vergiftige slang weenden niet bij den dood van Buddha; en zij zullen nooit de gelukzaligheid van de *Gokuraku* kennen. Om alle deze redenen, en andere, te talrijk om op te sommen, zijn katten niet zeer geliefd in *Izumu* en zijn genoodzaakt het grootste deel van hun leven buitenshuis te slijten.

XI.

Niet minder dan elf soorten vlinders hebben gedurende de laatste paar dagen de buurt van den lotus-vijver bezocht. De meest voorkomende soort is sneeuw wit. Zij wordt geacht in het bijzonder aangetrokken te worden door de *na*, of raapzaadplant (*Brassica napus*, of *B. campestris oleifera*. H. P.) en als kleine meisjes haar zien, zingen zij: „Vlindertje, klein vlindertje, zet je op het *nablad*; maar als je niet van het *na*-blad houdt, zet je dan, bid ik je, op mijn hand.” ☼ Doch de belangwekkendste insecten zijn stellig de *semi* (cicaden). Deze Japansche boomkrekels zijn veel buitengewoner zangers dan zelfs de tropische cicaden, en zij zijn veel minder vervelend, want er is elke maand een andere soort *semi*, met een geheel ander gezang, het geheele warme jaargetijde lang. En zijn, geloof ik, zeven soorten; doch ik heb slechts vier leeren kennen. De eerste, die in mijne boomen gehoord wordt, is de *natsusemi*, de zomer-*semi*; zij maakt een geluid als de Japansche lettergreep *ji*, hijgend beginnende en langzaam aanzwellende tot een crescendo, schel als het blazen van stoom en wegstervende in een hernieuwd hijgen. Dit *j-i-i-iiiiii* is zoo oorverdoovend, dat wanneer twee of drie *natsuzemi* dicht bij het venster komen, ik verplicht ben ze weg te jagen. Gelukkig wordt de *natsuzemi* spoedig opgevolgd door de *minminsemi*, een veel betere musicus, welks naam afgeleid is van zijn wonderbaarlijk lied. Men zegt, dat het insect „zingt als een Buddha-priester, die de *hyo* voordraagt;” en zeker, wanneer men het voor de eerste maal hoort, kan men nauwelijks gelooven naar een eenvoudige cicada te luisteren. De *minminsemi* wordt, in den vroegen herfst, opgevolgd door een prachtig, groene

semi, de *higurashi*, die een eigenaardig helder geluid maakt, als het snel klinken van een belletje: *kana-kana-kana-kana-kana*. Doch de verbazingwekkendste bezoeker komt nog later: de *tsuku-tsuku-boshi*. Dit schepsel moet, naar ik mij verbeeld, ongeëvenaard zijn in de geheele cicaden-wereld; zijn muziek is precies als het gezang van een vogel. Zijn naam is, evenals die van de *minminsemi*, klank-nabootsend. ☼ De *semi* zijn echter niet de eenige muzikanten van den tuin. Twee merkwaardige schepsels steunen hun orkest. Het eerste is een schitterend-groene sprinkhaan, bij de Japannezen bekend onder den eigenaardigen naam van *hotoke-no-uma*, of: *het paard der dooden*. De vorm van den kop van het insect vertoont inderdaad eenige gelijkenis met dien van een paardkop — vandaar de fantasie. Het is een bijzonder mak beestje, dat zich rustig in de hand laat nemen en zich in het huis, waar het dikwijls binnenkomt, zeer op zijn gemak gevoelt. Het maakt een zeer dun geluid, dat de Japannezen schriftelijk weergeven met eene herhaling van de lettergrepen, *jun-ta*; en de naam *junta* wordt soms aan den sprinkhaan zelf gegeven. Het andere insect is óók een groene sprinkhaan, iets grooter en veel schuwer; het wordt, in verband met zijn gezang, *gisu* genoemd. ☼ Verscheidene prachtige soorten waterjuffers (*tombo*) zweven op heete, heldere

dagen boven het vijvertje. Eén variëteit — het prachtigste schepsel van dezen aard, dat ik ooit zag, glinsterend met onbeschrijfelijke metallische kleuren en slank als een geestverschijning — wordt genoemd *Tenshi-tombo*, de *Keizerlibel*. Er is eene andere, de grootste der Japansche waterjuffers, doch zeldzamer, die door kinderen zeer begeerd wordt als speelgoed. Van deze soort zijn er, naar men zegt, veel meer mannetjes dan wijfjes; waar ik voor kan instaan, is, dat als men een wijfje vangt, het mannetje onmiddellijk verschijnt bij

BIJ OOSTEREND OP TEXEL.

het vertoonen van de gevangene. Jongens pogen daarom een wijfje te pakken en als zij er in geslaagd zijn, binden zij het met een draad aan een boomtak en zingen een curieus liedje, dat dezen inhoud heeft: „Gij, het mannetje, Koning van Korea, schaamt gij u niet, weg te vliegen van de Koningin van het Oosten?” (Deze hoon slaat op het verhaal van de verovering van Korea door de Keizerin *Jin-go*.) En het mannetje komt altijd en wordt óók gevangen. In *Izumo* zijn de eerste zeven woorden van het oorspronkelijke liedje verbasterd en de naam van het mannetje, *unjo*, en die van het wijfje, *nito*, zijn aan de gewijzigde lezing ontleend.

(Slot volgt).

Ontvangen boeken.

Van de Koninklijke kweekkerij „Moerheim” te Dedemsvaart ontvingen wij den nieuwen catalogus van vaste planten, rozen, heesters, enz. (1923, 35e jaargang). Deze catalogus is beperkt tot die soorten en variëteiten welke voor ons klimaat het meest zijn aan te bevelen, die tot de gangbare en meest gevraagde behooren, en die door hun prijs binnen ieders bereik vallen. De catalogus die van een fleurigen omslag is voorzien, bevat een 20 tal goede afbeeldingen.